

SLOVENSKA DRŽAVNA STATISTIKA

ZAUPANJA VREDNA IN UPORABNIŠKO USMERJENA

LJUBLJANA, 2002

www.sigov.si/zrs/

Pripravila
mag. Irena Križman, namestnica generalnega direktorja

Izdal in založil Statistični urad Republike Slovenije

Ljubljana, Vožarski pot 12

Telefon: 01 241 51 00

Faks: 01 241 53 44

E-mail: indok.surs@gov.si

Internet: www.sigov.si/zrs/

Fotografije: KODIA, Ž. Modlic, F. Fidler

Oblikovanje in tisk: PROGRAF

ISBN 961-6349-90-2

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

311.312(497.4)

KRIŽMAN, Irena

Slovenska državna statistika : zaupanja vredna in uporabniško
usmerjena / [pripravila Irena Križman ; fotografije Kodia,
Ž. Modlic, F. Fidler]. - Ljubljana : Statistični urad Republike
Slovenia, 2002

ISBN 961-6349-90-2

1. Gl. stv. nasl.

121757696

Mlada slovenska država ima, tako kot vse podobne moderne socialne in ekonomske skupnosti, dve veliki nalogi ali dva cilja: prvi je narediti svoje prebivalce srečne in zadovoljne, drugi pa je ustvariti take ekonomske in socialne pogoje, da bo sreča možna. Torej je treba bremena in pravice na poti do sreče ustrezno razdeliti: treba je meriti pojave in položaje posameznika, njegove poslovne ali drugačne povezave v družbi; vsaj na statistični način določiti pravila ter tudi količinsko in drugače določiti ter meriti napovedane glavne in vmesne cilje. Tako bi bile dogovorjene politike, ki vodijo do njih, utemeljene in pod nadzorom domače in širše, tudi mednarodne demokratične skupnosti, potrebni ukrepi pa dovolj utemeljeni in pravočasni.

Oba cilja vodita v tretjega. Za te cilje je treba vzpostaviti demokratično sredstvo ali orodje, imenovano državna statistika. Ta naj z neodvisnostjo in s strokovno doslednostjo, ob stalnem primerjanju statistik in metod z mednarodnimi in nadnacionalnimi okolji, omogoči strokovno korektno in demokratično odločanje v državi, podpre razvojna snovanja in ravnanja domačih prebivalcev in domačih in tujih investorjev ter vseh poslovnih subjektov, ki jih zanima ali zadeva razvoj naše države. Jezik in metode svetovno urejene statistike naj pomagajo poslovnim subjektom in vsem drugim razumeti tudi veliki tekmovalni svet in se tudi v novih pogojih globalizacije in novo poimenovanih družbenih oblikah ekonomsko ter drugače vključevati vanj.

Vloga državne statistike je tako določena tudi v Sloveniji. Poslanstvo je napisano in na kratko ga razumemo kot zadovoljevanje potreb vseh uporabnikov, utemeljeno na zaupanju v delo izvajalnih institucij statistične ureditve. Urad in organizacije, pooblaščen za izvajanje programa statističnih raziskovanj, se zavedajo svoje odgovornosti, posebej v dinamičnih časih, ko se država vključuje v novo veliko skupnost; ta že pristaja na statistične argumente in jih uporablja kot orodje za medsebojno razumevanje in svoje ravnanje. Statistično se je treba meriti in izkazovati doma, v okviru EU-ja, OZN-a in njenih institucij in z drugimi v svetu. Vemo, da postane skoraj vsak statistični izračun ali kazalnik tudi osnova za konkretna ravnanja, za določanja bremen in pravic, tudi na ravni poslovnega subjekta ali posameznega prebivalca. Zato skušajo Statistični urad in drugi pooblaščen izvajalci programa statističnih raziskovanj stalno izboljševati kakovost svojega dela, delovne postopke in krajšati roke za izkazovanja podatkov, tudi skladno z mednarodnimi in v svetu dogovorjenimi statističnimi načeli.

Ta publikacija naj pomaga pri razumevanju našega skupnega poslanstva in je lahko tudi ena od osnov za vprašanja in poročanje o tem, kako jih uresničujemo.

Ljubljana, december 2002

Tomaž Banovec
generalni direktor
Statističnega urada Republike Slovenije

VSEBINA

• Mejniki v državni statistiki	5	Krajšave, uporabljene v besedilu:
• Slovenska državna statistika	6	B2G od podjetja do državne uprave (business to government)
• Zakonski okvir slovenske državne statistike	7	C2G od posameznika do državne uprave (citizen to government)
• Upravljanje v državni statistiki	10	CANSTAT statistično sodelovanje med državami kandidatki
• Statistični urad Republike Slovenije	16	EU Evropska unija
• Slovenska državna statistika med leti 2003 in 2007	22	IT informacijska tehnologija
		ITC informacijsko-komunikacijska tehnologija
		MDS Mednarodni denarni sklad
		OECD Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
		PUMA javna uprava (Public Management)
		SURS Statistični urad Republike Slovenije
		TACO tehnično sodelovanje (Technical Administration Co-operation)

MEJNIKI V DRŽAVNI STATISTIKI

Kratka zgodovina pred letom 1991

Zgodovina slovenske statistike sega v leto 1754, ko je bil izveden prvi popis prebivalstva na ozemlju današnje Slovenije.

V avstroogrskem cesarstvu je bila leta 1863 na Dunaju ustanovljena prva samostojna statistična služba, Cesarsko kraljeva statistična centralna komisija, ki je zajemala pretežni del Slovenije.

Po razpadu Avstro-Ogrske je Slovenija postala sestavni del Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Osrednja statistična služba te države je bila Splošna državna statistika v Beogradu. V njenem okviru je med leti 1919 in 1924 deloval poseben statistični odsek za Slovenijo.

Leta 1944 je slovenski narodnoosvobodilni svet ustanovil Statistični urad Slovenije. Leto pozneje je slovenska statistika postala del zvezne državne uprave.

1956. je bil z republiškim zakonom prvič določen program statističnih raziskovanj za Slovenijo. Statistični urad je bil pobudnik za razvoj Centralnega registra prebivalstva (1970), registra pravnih subjektov in njihovih enot

v sestavi (1976) in Registra teritorialnih enot (1981).

Leta 1981 je Zakon o družbenem sistemu informiranja v Sloveniji odprl možnost za začetek izgradnje registrov z enotnimi identifikatorji za administrativne in statistične namene.

Državna statistika v samostojni Sloveniji

Slovenski statistični urad je leta 1991 deloval v sestavi Ministrstva za planiranje. Naslednje leto je postal član Konference evropskih statistikov, kjer so bila isto leto sprejeta Osnovna načela uradne statistike. Oboje je v veliki meri prispevalo k procesu pripravljanja nove zakonodaje na področju državne statistike v Sloveniji.

Leta 1994 je bila podpisana Skupna deklaracija o statističnem sodelovanju med Statističnim uradom Republike Slovenije in Eurostatom, kar je omogočilo uradno sodelovanje Slovenije pri evropskem statističnem delu.

Leta 1995 je Državni zbor sprejel Zakon o državni statistiki, s katerim postane Statistični urad RS strokovno samostojna vladna

služba. Poudaril je pomembne elemente državne statistike (npr. poslanstvo, Statistični svet in statistične sosvete, neodvisnost, zaupnost, diseminacijo, obveznosti za poročevalske enote, dostop do administrativnih virov na mikroravni z identifikacijskimi številkami in pravila financiranja).

Državna statistika in priprave na vstop v Evropsko unijo

Leta 1996 je bil podpisan Sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo in Evropsko unijo.

Leta 1998 se je s Pristopnim sporazumom in primerjalnim pregledom statistične zakonodaje slovenska državna statistika zavezala, da bo dosegla popolno usklajenost s statistično zakonodajo v EU-ju najkasneje do konca leta 2002. Kot del tega procesa so bile leta 2001 sprejete spremembe in dopolnitve Zakona o državni statistiki, ki so olajšale pripravo in sprejem programa statističnih raziskovanj, izboljšale statistično zaupnost, poglobile neodvisnost Urada in natančneje (jasneje) določile vlogo pooblaščenih izvajalcev statističnih raziskovanj.

SLOVENSKA DRŽAVNA STATISTIKA

Državna statistika je strokovno neodvisna dejavnost izvajanja programov statističnih raziskovanj. SURS je glavni izvajalec in usklajevalec dejavnosti. Pri izvajanju programov statističnih raziskovanj so pomembne še pooblaščenice institucije, določene s srednjeročnimi programi. V naslednjem srednjeročnem obdobju bodo dejavnost državne statistike za določena področja statistik poleg SURS-a izvajali še:

- Banka Slovenije (statistika plačilne bilance, finančne in denarne statistike)
- Ministrstvo za finance (statistika državnega primanjkljaja in dolga, statistika javnih financ)
- Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (delno poslovne statistike)
- Inštitut za varovanje zdravja (statistika zdravstva)
- Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (statistika pokojnin)
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (statistika socialne varnosti)
- Zavod RS za zaposlovanje (delno statistika zaposlenosti in brezposelnosti)

Zadnje spremembe in dopolnitve Zakona o državni statistiki zahtevajo od pooblaščenih izvajalcev državne statistike ločeno organiziranje statističnih dejavnosti od drugih dejavnosti in popolno spoštovanje statističnih načel uradnih statistik, še posebej statistične zaupnosti.

ZAKONSKI OKVIR SLOVENSKE DRŽAVNE STATISTIKE

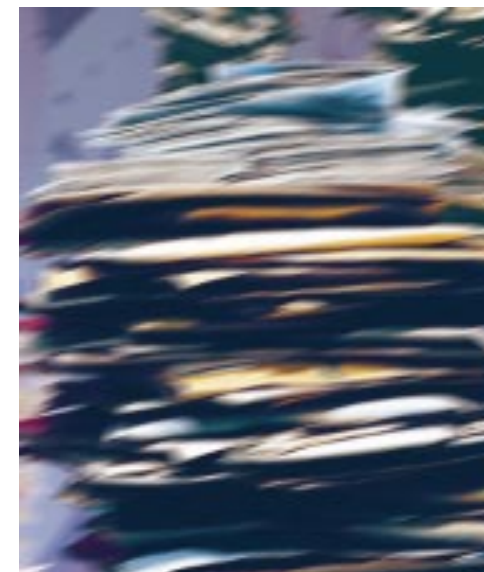
Zakonski okvir je eden najsodobnejših in je nastal s proučevanjem najboljših praks v svetovni statistiki, predvsem v nordijskih državah, ki so razvile podobno registrsko usmerjeno statistiko.

Temeljna zakonodaja

- Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/2001)
- Srednjeročni program statističnih raziskovanj 2001–2002 (Uradni list RS, št. 75/2001)
- Letni program statističnih raziskovanj za leto 2003 (Uradni list RS, št. 111/2002)
- Osnutek Srednjeročnega programa 2003–2007 je v končni fazi priprave in bo sprejet v januarju leta 2003

Zakon o državni statistiki določa:

- temeljna načela delovanja državne statistike,
- organizacijo in položaj izvajanja dejavnosti državne statistike,
- programiranje statističnih raziskovanj,
- metodološke osnove statističnih raziskovanj,
- obveznosti organov, ki vodijo registre in evidence podatkov,
- zbiranje podatkov,
- obdelavo in shranjevanje podatkov,
- zaščito ter uporabo in posredovanje podatkov,
- mednarodno statistično sodelovanje.

Popisi

Pri zelo obsežnih raziskovanjih, kot so popisi, določa zakon o državni statistiki posebne zakone.

Naj omenimo zadnja dva:

- Zakon o popisu kmetijskih gospodarstev v Republiki Sloveniji v letu 2000 (Uradni list RS, št. 99/99)
- Zakon o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji leta 2002 (Uradni list RS, št. 66/2000 in 26/2001)

Popisi zajemajo celo opazovano populacijo, kar omogoča izkazovanje na najnižjih ravneh klasifikacij (teritorij, prebivalstvo, poslovni subjekti).

Popisi so organizacijsko in finančno zahtevna statistična raziskovanja, zato se izvajajo na daljše časovno obdobje.

Standardne klasifikacije

Uporaba standardnih klasifikacij v administrativnih zbirkah podatkov je obvezna in vpliva na kakovost in usklajenost podatkov v administrativnih evidencah. Tako urejeni evidenčni podatki so tudi dober vir za potrebe izvajanja državne statistike in njeno mednarodno primerljivost. Standardne klasifikacije določi vlada z uredbami. Veljavne uredbe s tega področja so:

- Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (Uradni list RS, št. 28/2000)
- Uredba o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije institucionalnih sektorjev (Uradni list RS, št. 56/98)
- Uredba o uvedbi in uporabi klasifikacije proizvodov po dejavnosti (Uradni list RS, št. 70/2000)
- Uredba o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije dejavnosti (Uradni list RS, št. 2/2002)
- Uredba o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije poklicev (Uradni list RS, št. 28/97 in 16/2000)

Poleg klasifikacij, predpisanih z uredbami vlade, uporablja državna statistika vrsto drugih klasifikacij, ki so predpisane kot statistični standard z metodološkimi navodili

Za boljšo preglednost in uporabo klasifikacij je SURS razvil tehnično rešitev v strežniku klasifikacij, imenovanem KLASJE, ki je dostopen na spletni strani Urada www.stat.si

UPRAVLJANJE V DRŽAVNI STATISTIKI

Odnos med SURS-om
in pooblaščenimi izvajalci

Zakon o državni statistiki določa vlogo in sodelovanje SURS-a in pooblaščenih izvajalcev v zvezi z organizacijo, pripravo, izvedbo statističnih programov in poročanjem o njih, spoštovanjem osnovnih načel uradnih statistik, diseminacijo statističnih podatkov in mednarodnim sodelovanjem.

Statistični svet
in statistični sosveti

Statistični svet je strokovno metodološko posvetovalno telo za strateška in razvojna vprašanja državne statistike in je najvišji predstavnik uporabnikov in strokovne javnosti. Čeprav je njegova vloga svetovalne narave, je vpliven, saj so člani ugledni strokovnjaki. Ti so predstavniki: Državnega zbora RS, Državnega sveta RS, Banke Slovenije, delojemalcev in delodajalcev, sodne veje oblasti, statistične stroke ter SURS-a. Sedanji predsednik sveta je poslanec Državnega zbora Republike Slovenije g. Rudolf Moge. Generalni direktor SURS-a ne more biti predsednik Statističnega sveta. Glavne naloge Statističnega sveta so: razprava in sprejem mnenj v zvezi s srednjeročnimi in letnimi programi statističnih raziskovanj in njihovim izvajanjem, obravnava zakonodajnih predlogov, predlaganje metodoloških osnov,

racionalizacije in modernizacije statičnih raziskovanj, dajanje pobud in predlogov za mednarodno statistično sodelovanje in predlaganje klasifikacij, ki so nacionalni standardi.

Več informacij o statističnem svetu je na spletni strani Urada www.sigov.si/zrs/statsvet/statsvet.htm

Pri SURS-u so oblikovani statistični sosveti za posamezna področja državne statistike. Statistični sosveti imajo v slovenski državni statistiki že dolgo tradicijo, saj so delovali že veliko prej, preden jih je v letu 1995 formalno uvedel Zakon o državni statistiki. Delovanje sosvetov je pomembno vplivalo na razvoj slovenske državne statistike na strokovni ravni in pri sodelovanju institucij v skupnih naporih za kakovostne, pravočasne in relevantne statistike.

Trenutno deluje 24 sosvetov za različna področja statistike, imajo pa okoli 340 zunanjih članov in 78 članov s SURS-a.

Člane sosvetov imenujejo predstojniki institucij na prošnjo SURS-a.

Predsednik posameznega statističnega sosveta je vedno član iz zunanje institucije, podpredsednik in tajnik pa sta običajno s SURS-a.

Več informacij o statističnih sosvetih lahko najdete na spletni strani Urada www.sigov.si/zrs/sosveti/sosveti.htm

Sodelovanje SURS-a pri delu Vlade Republike Slovenije

Generalni direktor SURS-a je član vladnega Odbora za gospodarstvo pri Vladi Republike Slovenije. Glavni namen sodelovanja v odboru in drugih organih vlade je razpravljati o prihodnjih potrebah uporabnikov, ki izvirajo iz predlagane državne zakonodaje.

Predlogi zakonodajnih dokumentov, ki jih pripravljajo ministrstva in

vladne službe, SURS-u niso vedno na voljo pred uradnim začetkom vladne procedure, zato je njegovo sodelovanje v delu vladnih teles za pravočasno razumevanje statističnih posledic in ustrezne statistične podpore vladnih odločitev nujno in koristno.

Povezovanje nacionalnih in mednarodnih potreb s statističnimi programi in določanje prednostnih nalog

Programi statističnih raziskovanj so akti statističnih zahtev za nacionalne in mednarodne potrebe.

Programi so srednjeročni (določi jih Vlada RS ter veljajo običajno za petletno obdobje) in letni (določi jih predstojnik SURS-a v soglasju s pooblaščenimi izvajalci).

Pri določanju Srednjeročnega programa statističnih raziskovanj za leti 2001 in 2002 je SURS z drugimi partnerji v statističnem sistemu razvil metodološke osnove programiranja, ki prek transparentnega klasifikacijskega sistema upoštevajo povezavo med nacionalnimi in mednarodnimi potrebami ter pomen ustreznih statističnih podpor za različne politike. Na enak klasifikacijski sistem je vezano tudi poročanje o izvajanju programov.

Omejeni viri poleg racionalizacije in tehnološke modernizacije organizacijskih in metodoloških nalog zahtevajo določanje prednostnih nalog in tudi tistih nalog, ki jih je mogoče opustiti brez škode za uporabnike.

Usklajevanje z EU statistično zakonodajo, je pogoj za uspešno vključevanje Slovenije v evropske integracije in pomembna nacionalna prednostna naloga slovenske statistike. Zato je pretežni del nalog v statističnih programih namenjen usklajevanju s standardi EU-ja in sledenju sprememb v teh standardih.

Podobno velja tudi za državne statistike držav članic EU-ja, predvsem tiste, ki delujejo v manjših državah.

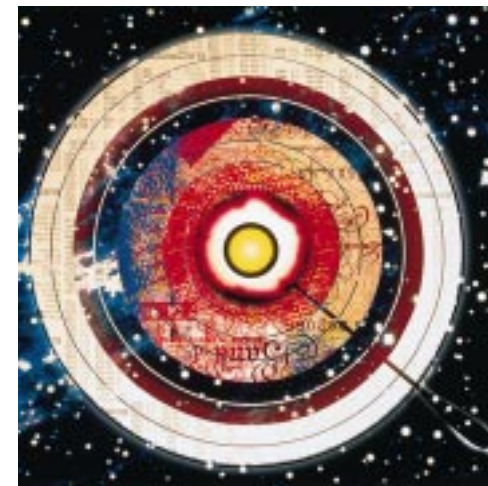
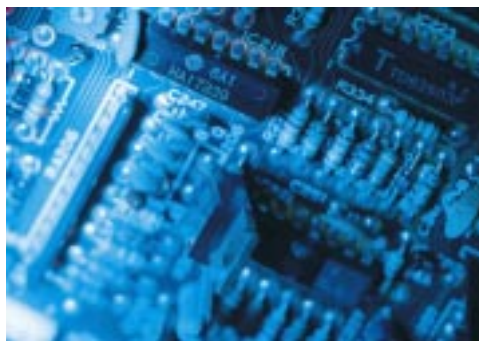
Poročanje o dejavnosti državne statistike v Sloveniji

V letu 2002 je bilo poročilo o izvedbi Letnega programa statističnih raziskovanj za leto 2001 prvič pripravljeno za celotni statistični sistem in tudi klasifikacijsko povezano s programom na zelo pregleden in za uporabnika prijazen način. Letna poročila in vmesna poročila po tretjem letu izvajanja srednjeročnega programa obravnava Statistični svet. Ob koncu obdobja, ki ga pokriva Srednjeročni program, se poročilo predloži Vladi RS.

Dostopno je tudi na spletni strani Urada
www.sigov.si/zrs/lpsr2002/por2002.doc

Registrsko usmerjena statistika

V tesnem sodelovanju z nordijskimi državami SURS že več kot 30 let razvija statistično okolje, ki temelji na registrih, predvsem na izgradnji infrastrukturnih administrativnih registrov in enotnih identifikacij (enotna matična številka občana, matična številka poslovnega subjekta, centroid). SURS ima tudi danes pomembno vlogo pri razvojnih projektih na področju administrativnih evidenc. Vplivi na uvajanje statističnih klasifikacij kot nacionalnega standarda, ohranitev enotnih identifikacij, dajanje mnenj k metodološkim osnovam zbiranja podatkov in dostop subjektov državne statistike do administrativnih evidenc na mikroravni ostajajo primarni dolgoročni cilji slovenske državne statistike tudi v prihodnjem srednjeročnem obdobju.

SURS je v preteklosti razvil osnovne administrativne registre in jih predal v upravljanje drugim institucijam. Register teritorialnih enot je v letu 1995 prevzela Geodetska uprava RS, Centralni register prebivalstva v letu 1998 Ministrstvo za notranje zadeve, Poslovni register Slovenije pa je SURS julija 2002 predal v upravo Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

Temeljna načela delovanja državne statistike

Zakon o državni statistiki določa naslednja temeljna načela:

- strokovna (profesionalna) in institucionalna neodvisnost,
- statistična zaupnost,
- dostopnost in jasnost informacij,
- mednarodna primerljivost,
- preglednost metodoloških osnov,
- racionalna uporaba virov.

Poleg nedvoumnih zakonskih načel državna statistika pri svojem delu spoštuje še druga v mednarodni statistični skupnosti sprejeta načela, kot so:

- ustreznost statističnih konceptov za uporabnike,
- natančnost,
- pravočasnost in točnost, koherentnost izkazanih statističnih podatkov,
- popolnost statističnega zajemanja pojavov.

Poslanstvo

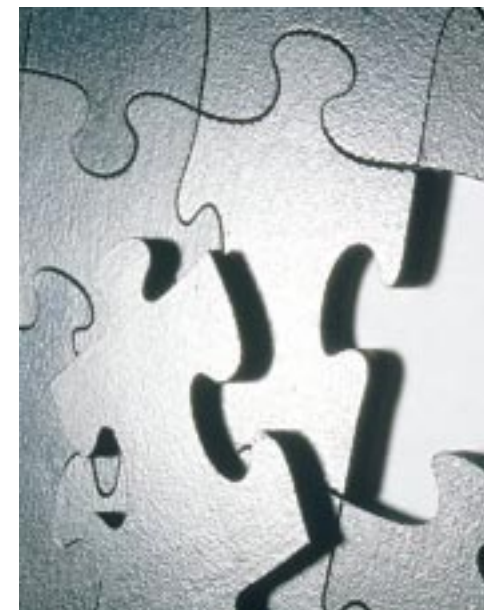
Državna statistika zagotavlja organom in organizacijam javne uprave, gospodarstvu in javnosti kakovostne, pravočasne, časovno in krajevno ter mednarodno primerljive podatke o stanjih in gibanjih na ekonomskem, demografskem ter socialnem področju in na področju okolja in naravnih virov.

Podatke za domače potrebe in mednarodno izkazovanje zagotavlja ob optimalnih stroških.

Z upoštevanjem statistične zaupnosti gradi zaupanje uporabnikov.

S stalnim izobraževanjem in usposabljanjem krepi strokovno neodvisnost.

Ključne besede poslanstva, npr. statistična zaupnost, zaupanje uporabnikov, strokovna neodvisnost, opisujejo temeljna statistična načela, katerih spoštovanje omogoča zagotavljanje kakovostnih statističnih podatkov za potrebe uporabnikov doma in v mednarodnem okolju.

Vizija

Sodobni pristopi k celostnemu obvladovanju kakovosti, strokovno usposobljeni delavci, tekoče usklajevanje z mednarodnim okoljem, uporabniška usmerjenost, posodobitev procesov in izboljšanje delovnih pogojev so najpomembnejše naloge, ki slovenskemu statističnemu sistemu omogočajo uresničevanje njegovega poslanstva.

Vrednote

Vrednote SURS-a in tudi celotnega statističnega sistema v Sloveniji se razvijajo v okolju vse večjega pomena uradnih statističnih podatkov, predvsem za potrebe vstopanja Slovenije v EU. Tako se povečujejo zahteve in pomen uporabnikov, predvsem ključnih uporabnikov v EU-ju, kot sta Evropska centralna banka in Evropska komisija, domačih institucij, kot so Vlada RS, Banka Slovenije in Gospodarska zbornica, ključnih podjetij, raziskovalne skupnosti in splošne javnosti.

Zaupanje vseh udeležencev (uporabnikov, dajalcev podatkov in izvajalcev statistike) postaja vse pomembnejše. Neodvisnost institucije in stroke je zagotovilo za ohranjanje tega zaupanja.

Znanje, izkušnje, skupinsko delo, spoštovanje zasebnosti, kakovost in prijaznost do uporabnikov so vrednote, ki lahko pomembno vplivajo na zadovoljstvo uporabnikov in zaposlenih.

Krepitev zaupanja uporabnikov in dajalcev podatkov

Dosledno spoštovanje načel in pravil varstva statističnih podatkov, vključno s statistično zaupnostjo, ohranja in krepi zaupanje uporabnikov in dajalcev podatkov. Podatki, zbrani s statističnimi poročili, so lahko uporabljeni le za statistične namene in izkazani kot uskupinjeni podatki (agregati), kjer ni možno ali pa je zelo težko identificirati posamezne opazovane enote. Mikropodatki z identifikacijami, pridobljeni od poročevalskih enot ali iz administrativnih virov, so prav tako lahko uporabljeni le za statistične namene. Anonimni mikropodatki se lahko uporabljajo za raziskovalne namene. Registriranim raziskovalcem in raziskovalnim institucijam se lahko za potrebe anketiranja posreduje ime in priimek posameznika, naslov, leto rojstva, spol in poklic.

SURS kot zakonsko pooblaščen organizacija za povezovanje podatkov na mikroravni tako pripravlja večino vzorčnih načrtov za raziskovalno področje v Sloveniji. Zakon o varstvu osebnih podatkov (1999, 2001) zelo strogo določa pogoje za ravnanje z osebnimi podatki. Pravila o tehničnih, organizacijskih in IT-postopkih pri ravnanju s podatki so zapisana v internih pravilnikih izvajalcev programov statističnih raziskovanj.

Statistični programi (letni in srednjeročni), ki so objavljeni v Uradnem listu Republike Slovenije, predstavljajo tudi pregleden katalog vseh zahtev po statističnih podatkih. Sodobna informacijsko-komunikacijska tehnologija ponuja možnost povezanega in standardiziranega pristopa k zbiranju podatkov (B2G in C2G), ki je ena od infrastrukturnih nalog v naslednjem letu. Vsa statistična raziskovanja v programu niso obvezna; SURS je določil merila o tem, za katere vsebine je poročanje lahko prostovoljno.

Pooblastilo za zbiranje podatkov

Za racionalno izvajanje dejavnosti državne statistike uporabljajo SURS in pooblaščen izvajalci individualne podatke z identifikacijo iz različnih uradnih in drugih administrativnih zbirk podatkov javnega in zasebnega sektorja, ki so vodene na podlagi zakona ali pisne privolitve posameznikov. Vsi podatki od javnih in zasebnih poročevalskih enot so brezplačni. Institucije znotraj slovenskega statističnega sistema imajo pravico povezovati podatke iz administrativnih evidenc in raziskovanj s statističnimi registri in jih uporabljati za statistične in raziskovalne namene.

Pri neposrednem zbiranju podatkov od poročevalskih enot morajo biti le-te seznanjene s/z:

- namenom, obsegom in načinom zbiranja,
- obveznostjo poročanja,
- pravicami in obveznostmi oseb, ki zbirajo podatke,

- pomenom in vsebino registrskih in drugih identifikacijskih oznak,
- zagotovilom o statistični zaupnosti zbranih podatkov,
- možnostjo pridobitve več pojasnil o namenu in pomenu statističnega opazovanja.

Mednarodno statistično sodelovanje

Mednarodno sodelovanje se je neuradno začelo konec šestdesetih let, ko je Slovenija sodelovala v mednarodnih OECD-jevih projektih tehničnega sodelovanja TACO in javne uprave PUMA. Takrat so vsi mednarodni stiki potekali prek Zveznega statističnega urada v Beogradu. Sodelovanje v projektih je SURS-u omogočilo začetek sodelovanja z nordijskimi državami in Nemčijo. Leta 1992 je bil SURS prvič po osamosvojitvi uradno

vključen v mednarodno statistično skupnost – Konferenco evropskih statistikov.

Zdaj sodelujemo s Statistično komisijo Združenih narodov, v okviru CANSTAT-a, z OECD-jem, MDS-om, regionalno (čezmejno in zahodni Balkan), dvostransko (nordijske države, Nizozemska, Nemčija).

Najpomembnejše in najboljše je sodelovanje v okviru Evropskega statističnega sistema, kjer večino sodelovanja organizirata Eurostat in Evropska centralna banka. Naloge, ki jih določajo zakonodaja EU-ja, in džentlemenski dogovori so sestavni del statističnih programov. Problemi, ki se bodo pojavljali v prihodnosti, so povezani z verjetnim povečanjem zahtev po pravočasnosti in nekaterimi novimi zbiranji neposredno za EU. SURS in slovenska državna statistika pričakujeta tudi v prihodnje od financerja ustrezno in kontinuirano finančno in kadrovske podpora.

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

V organizacijski shemi Vlade Republike Slovenije je SURS neposredno odgovoren Predsedniku vlade. Generalni direktor in namestnik generalnega direktorja sta izvoljena za pet let brez omejitve ponovne izvolitve. SURS sodeluje pri proračunskih razpravah kot neodvisna vladna institucija.

Novembra 2002 je bilo na SURS-u 390 zaposlenih, njihova povprečna starost pa je bila 42 let. 14 % je bilo mlajših od 30 let. Več kot polovica (58 %) je imela visokošolsko izobrazbo. Med zaposlenimi je bilo 67 % žensk. Na prvi vodstveni ravni je bilo 47 %, na drugi pa 72 % žensk.

V letu 2001 so stroški dela predstavljali 63 % celotnih stroškov. Državni proračun predstavlja 87 %, sredstva EU-ja 12 % in prihodki od prodaje podatkov in publikacij 1 % vseh prihodkov. SURS je procesno organizirana institucija. Statistična proizvodnja podatkov je organizirana prek enote za statistični input (zajem in statistična kontrola administrativnih virov in primarnih zbiranj podatkov) in štiri vsebinske enote (nacionalni računi in cene, poslovne statistike, socialne in demografske statistike, ter statistike kmetijstva, okolja in naravnih virov).

Enota za izkazovanje podatkov in metod. skrbi za diseminacijo statistične proizvodnje in dobre odnose z uporabniki, vključno z mediji. Enota za splošno metodologijo, enota za statistične programe, enota za mednarodno sodelovanje in statistični poslovni register imajo infrastrukturno vlogo tako kot enota za diseminacijo. Enota za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (ICT) in enota za splošne zadeve sta podporni enoti. Enota za ICT je pomembna gonilna sila v razvojnih projektih SURS-a.

Neodvisnost SURS-a in pooblastila generalnega direktorja

Zakon o državni statistiki izrecno določa, da je generalni direktor SURS-a pri strokovno-metodoloških vprašanjih dela državne statistike avtonomen. Nihče mu ne more dati obvezujočih napotkov, ki bi se nanašali na:

- vsebino metodoloških osnov statističnih raziskovanj,
- obseg in vrsto podatkov, ki se zbirajo, obdelujejo in izkazujejo na podlagi programov statističnih raziskovanj,
- prednostno izkazovanje rezultatov.

Najpomembnejše naloge SURS-a kot usklajevalca dejavnosti državne statistike doma in mednarodno

Usklajevanje in povezovanje statističnega sistema, mednarodno sodelovanje, določanje standardov (metodoloških, klasifikacij, administrativnih evidenc), predvidevanje potreb uporabnikov, zbiranje njihovih zahtev in spremljanje njihovega zadovoljstva s proizvodi, zbiranje, obdelava in diseminacija statističnih podatkov, raziskovanje in razvoj na področju uradne statistike in nenazadnje zelo velika skrb za zaupnost podatkov so najpomembnejše naloge, ki jih določa Zakon in se izvajajo s statističnimi programi.

Poleg teh nalog Zakon nalaga SURS-u obveznosti v zvezi s pravilnim tolmačenjem zbranih in obdelanih podatkov in odzivanje na primere naključne ali namerne nepravilne uporabe statističnih podatkov.

Sodelovanje s Statističnim društvom in znanstveno-raziskovalno sfero ima pri razvijanju statistične pismenosti, širjenju statistične kulture in izobraževanju na področju statistike in njenih uporabnikov v Sloveniji dolgoletno tradicijo in pomembno vpliva na kakovost proizvodnje in uporabe statističnih podatkov.

Načrtovanje in poročanje

Srednjeročnim (petletnim) in letnim programom statističnih raziskovanj, katerih glavni pobudnik in predlagatelj je SURS, sledijo podrobni delovni načrti za vsako od dejavnosti v SURS-u. Vsi zaposleni morajo pripravljati mesečna poročila o svojih nalogah.

Letna poročila o izvajanju letnega programa statističnih raziskovanj, ki jih SURS predloži Statističnemu svetu, in vmesna in končna poročila o izvajanju srednjeročnega programa, ki jih SURS predloži Statističnemu svetu in Vladi Republike Slovenije, so pomembni dokumenti za uporabnike in poročevalske enote ter tudi vodstvena orodja za ves sistem.

Politika diseminacije statističnih podatkov in z njo povezane storitve

SURS je določil glavne strateške cilje: enak dostop do statističnih rezultatov, strokovnost in preglednost metodoloških rešitev, prijaznost do uporabnikov ter dostop do statističnih informacij na internetu. Sledeč potrebam uporabnikov, so skoraj vse SURS-ove publikacije pripravljene v slovenščini in angleščini.

Mednarodna diseminacija je ena od temeljnih nalog Urada, vendar različni organi Evropske komisije in druge mednarodne institucije prosijo za podatke tudi druge institucije v Sloveniji. SURS ima vlogo usklajevalca in povezovalca, v kateri pa ni vedno najbolj uspešen.

Zahteve po pravočasnosti kratkoročnih statistik naraščajo tako na področju poslovnih statistik kot tudi na drugih področjih. Pravočasen odziv poročevalskih enot, uporaba že zbranih podatkov v administrativnih in drugih virih in izboljšanje procesov znotraj Urada je nekaj pogojev za doseganje omenjenih zahtev.

SURS pripravlja napoved datumov objav statističnih podatkov na standarden način predvsem za potrebe Mednarodnega denarnega sklada. V prihodnosti bo vnaprejšnja napoved objav podatkov sestavni del izvajanja programov statističnih raziskovanj in bo na voljo vsem uporabnikom.

Uporabniki so razdeljeni v štiri skupine: podjetja, javni sektor, splošna javnost ter znanstvene in raziskovalne institucije. Pomembne naloge v prihodnosti so povezane s podrobnejšo segmentacijo uporabnikov in organizacijo ustreznih pristopov k posameznim kategorijam v skladu z njihovimi potrebami in zahtevami. SURS načrtuje v okviru programov izobraževanja več izobraževanja uporabnikov ter merjenje njihovega zadovoljstva s kakovostjo podatkov in storitev.

Odnosi z mediji

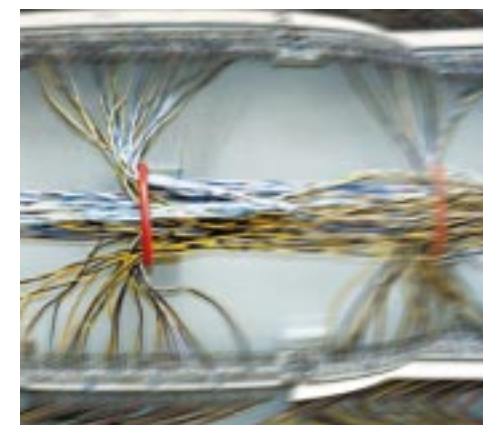

Za zagotavljanje potreb splošne javnosti in krepitev zaupanja v statistični sistem je SURS razvil uspešno politiko odnosov z mediji. Urad organizira redne mesečne novinarske konference in novinarske konference ob posebnih priložnostih.

Poleg novinarjev jih obiskujejo uporabniki z ministrstev in drugi. Prvi statistični rezultati so redno objavljeni v dnevnem časopisju. Novinarske konference so tudi priložnost, ko so lahko poleg statističnih rezultatov razložena tudi metodološke osnove raziskovanj.

Mediji s svojim poročanjem gradijo zaupanje uporabnikov do državne statistike.

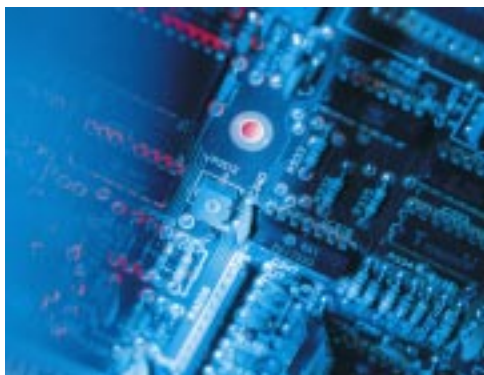
S svojo izjemno pozitivno naravnostjo so v veliki meri prispevali k promociji in uspešni izvedbi Popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj leta 2002.

Politika kakovosti

Kakovost se je v preteklosti v državnih statistikah obravnavala predvsem v povezavi s točnostjo podatkov v ožjem pomenu.

V zadnjih letih namenjajo v državnih statistikah najbolj razvitih držav veliko pozornost uvajanju celostnega obravnavanja kakovosti. SURS je za naslednje srednjeročno obdobje pripravil strateške usmeritve na tem področju. Pri tem je upošteval priporočila EU-ja, predvsem priporočila vodstvene skupine za kakovost. SURS obravnava uvajanje politike kakovosti kot organizacijske kulture s štirimi osnovnimi stebri kakovosti, ki jih medsebojno povezujejo sodobne metode vodenjstva.

V tem smislu so v Srednjeročnem programu statističnih raziskovanj za obdobje 2003-2007 opredeljeni in tudi podrobno razčlenjeni štirje stebri kakovosti:

- uporabniki in dajalci podatkov,
- razvoj človeških virov v dejavnosti državne statistike,
- kakovost statističnih izdelkov in z njimi povezanih storitev,
- procesna usmerjenost in obvladovanje procesov.

Slovenska državna statistika med leti 2003 in 2007

Ozadje

Razvoj slovenske državne statistike med leti 2003 in 2007 je načrtovan pod naslednjimi predpostavkami:

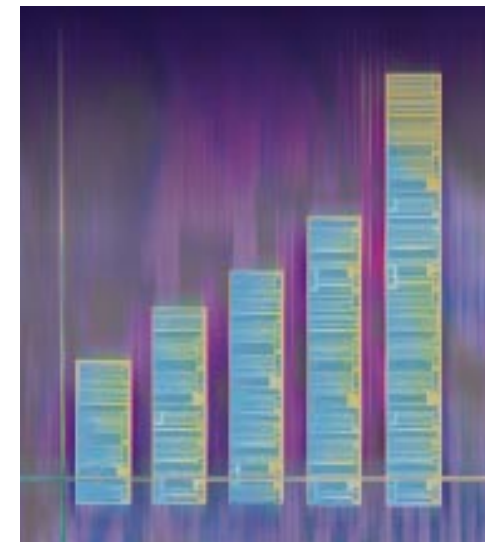
- članstvo v EU-ju in odprava gospodarskih meja,
- statistična podpora novi regionalizaciji Slovenije,
- uvajanje evra,
- vključitev Slovenije v EU bo zahtevala nadomestitev izguba materialnih in finančnih virov, ki se do sedaj delno pokrivajo s predpristopnimi programi (Phare).

Prednostne naloge

Za zagotavljanje potreb uporabnikov, ki so v glavnem povezane s širitvijo Unije in proizvodnjo državne statistike kot njene članice, so v Osnutku srednjeročnega programa statističnih raziskovanj 2003–2007 predlagane naslednje prednostne naloge:

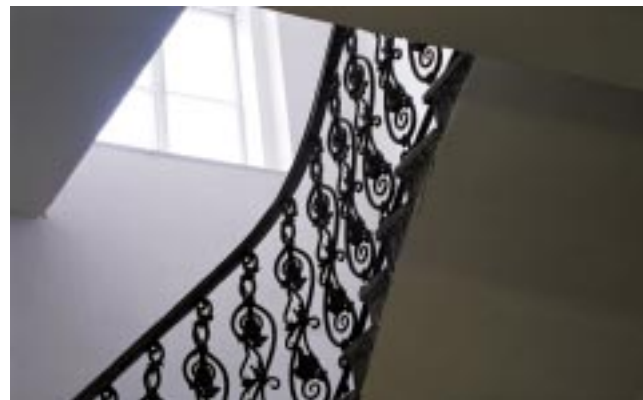
- priprava in koordinacija priprave strukturnih in drugih kazalnikov kot podpora politikom (npr. kratkoročni kazalniki, kazalniki trajnostnega razvoja, Laekenski kazalniki, regionalni podatki),
- nadaljnji razvoj sistema, poglobitev kakovosti in preglednosti nacionalnih računov,
- strukturne poslovne statistike,
- uvajanje Intrastata – trgovina med državami članicami,
- razvoj in tehnična modernizacija izkazovanja podatkov, vključno z rezultati popisa prebivalstva gospodinjstev in stanovanj 2002,
- okoljske statistike in okoljski računi,
- kmetijske statistike,
- statistika vladnih storitev,
- statistika informacijske družbe,
- statistika vseživljenjskega izobraževanja,
- statistika zdravstva,
- institucionalna krepitev statističnega sistema, vključno s krepitvijo vloge Statističnega sveta in svetov.

Dolgoročni strateški cilji

Slediti političnim zahtevam in predvideti dolgoročne potrebe uporabnikov je cilj, s katerim je slovenska državna statistika razvila glavne strateške elemente v skladu z dobro statistično prakso v državah članicah EU-ja:

- izboljšanje kakovosti (statističnih podatkov in storitev, človeških virov, procesov, vodenja),
- uskladitev z EU-jem in mednarodna uskladitev,
- vzdrževanje neodvisnosti SURS-a in celotnega statističnega sistema,
- povezanost z uporabniki in dajalci podatkov,
- razvoj metod, znanja in orodij za zajem in uporabo velikih, a nepopolnih, predvsem e-podatkovnih virov,
- boljše poznavanje podatkovnih virov,
- izboljšava splošne metodologije in statistične proizvodnje (npr. statistični registri, makrourejanje, pravila zakrivanja podatkov, organizacijska in procesna pravila),
- večja uporaba in overitev neuradnih statističnih virov,
- sodelovanje in izrabljanje priložnosti e-vlade.

Nekateri pogoji delovanja slovenske državne statistike, ki bodo omogočili dolgoročno uspešnost:

- nadaljnji razvoj registrske usmeritve,
- aktivno vključevanje v ESS,
- delitev dela poleg pooblaščenih izvajalcev statističnih raziskovanj še z drugimi institucijami v Sloveniji (Carinska uprava RS, Davčna uprava RS, Geodetska uprava RS, ministrstva, Gospodarska zbornica Slovenije in druge),
- pravočasno vključevanje državne statistike v pripravo zakonodaje,
- krepitev vloge Statističnega sveta in sosvetov,
- celovito obvladovanje kakovosti v SURS-u in v dejavnosti v celoti,
- izobraževanje zaposlenih in uporabnikov,
- vključevanje znanosti in raziskovanja v razvojne projekte in kot pomoč pri izvajanju izobraževanja,
- izboljšanje delovnih pogojev in zagotavljanje potrebnih virov za delovanje dejavnosti.

